

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ТА
ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДІЯЛЬНОСТІ”
(для магістрів)

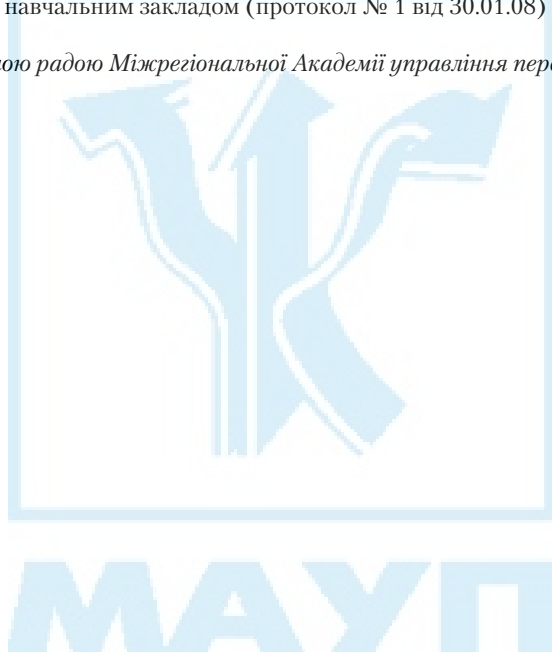
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри адміністративного менеджменту та управління навчальним закладом *А. О. Падун*

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного менеджменту та управління навчальним закладом (протокол № 1 від 30.01.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Падун А. О. Навчальна програма дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” (для магістрів) — К.: МАУП, 2008. — 30 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності”, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Характерною рисою сучасного періоду розвитку суспільства є зміна домінуючої державної форми власності, перехід до демократичної системи та економічних ринкових відносин. Людина, її життя та безпека визнані найвищою соціальною цінністю. Україна підтримала концепцію ООН про сталий розвиток суспільства, де пріоритетним є право кожної людини на надійну безпеку.

У сучасних умовах соціального розвитку, безпека життя та діяльності людини зумовлена багатьма чинниками, що впливають на організм, постійно змінюючись у кількості та силі прояву, у часі і просторі, а також залежить від можливостей людини та існуючих систем захисту. Надзвичайні ситуації техногенного, природного, соціального та виробничого характеру призводять до людських втрат, значних економічних збитків та завдають шкоди навколишньому середовищу. Ось чому стратегічним має бути принцип комплексного вирішення питань безпеки як однієї із складових якості суспільного життя людини. Державна політика України в галузі безпеки має бути спрямована на забезпечення духовного, психічного, фізичного та соціально-го здоров'я населення.

Необхідність вирішення питання безпеки зумовлює формування цілісної системи знань з проблем управління безпекою життя та діяльності. Такі знання необхідні для прийняття за будь-яких умов обґрунтованих рішень щодо безпеки на рівні людини, колективу, підприємства, організації, установи, галузі, регіону й суспільства в цілому. Тільки поєднання питань, що вивчаються в курсах “Соціологія”, “Екологія”, “Цивільна оборона”, “Охорона праці”, “Психологія управління” та “Менеджмент”, допоможе визначити сучасну модель безпеки життя та діяльності і дати майбутнім фахівцям-менеджерам необхідні знання щодо забезпечення управління соціальною та екологічною безпекою діяльності.

Міждисциплінарний курс “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” є обов'язковою навчальною дисципліною для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, напрям: спеціфічні категорії, спеціальність: 8.000007 Адміністративний менеджмент, кваліфікація 1472.4. менеджер (управитель) з адміністративно-го менеджменту.

Метою вивчення навчальної дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” є формування загальних

системних уявлень, теоретичних знань та практичних навичок щодо ефективного управління безпечною діяльністю в соціальній та екологічній сферах.

Об'єктом вивчення навчальної дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” є безпека життя та діяльності людини.

Основними завданнями навчальної дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” є забезпечення майбутніх фахівців знаннями ефективного управління системою заходів та засобів, що забезпечують безпеку життя та діяльності людини в соціальній та екологічній системах. Саме розуміння моделі загальної безпеки суспільства та держави дасть змогу усвідомити студенту весь комплекс потреб людини, який забезпечить стабілізацію психічного стану за рахунок відчуття особистої захищеності індивіда і суспільства від реальних та потенційних загроз і ризиків.

Програмний матеріал навчальної дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” розрахований на 162 години і включає три змістові модулі: “Ризики та надзвичайні ситуації в соціальних та екологічних системах”, “Охорона праці”, “Забезпечення фахової дієздатності (професійної діяльності)”.

Навчальна програма дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах. Основні форми вивчення дисципліни: лекції, семінарські заняття, ділові та дидактичні ігри, дискусійні форми розгляду питань прийняття управлінських рішень при соціальній та екологічній безпеці діяльності, наукові семінари, реферативні читання, виконання індивідуальних завдань та контрольних робіт, самостійна робота студентів. Заключний вид контролю — екзамен. Система дидактичного забезпечення — модульно-рейтингова технологія навчання.

Вивчення навчальної дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності” забезпечить студентів як майбутніх фахівців необхідними знаннями для:

- підготовки майбутніх фахівців-менеджерів до безпечної діяльності в динамічних умовах соціуму;
- аналізу соціальних, екологічних, психологічних ризиків, пов'язаних з професійною діяльністю;
- уникнення та профілактики ризиків та небезпек у соціальних та екологічних системах;

- забезпечення розвитку ефективної системи охорони праці та безперервного удосконалення навичок управління нею;
- формування вмій та навичок забезпечення індивідуального захисту, а також організації захисту певних соціальних груп людей від шкідливого і небезпечного впливу довкілля та соціуму;
- застосування законів та нормативно-правових документів з метою забезпечення соціальної та екологічної безпеки діяльності;
- планування організації професійної діяльності як безпечного трудового процесу;
- впровадження сучасних методів та прийомів оптимізації та ергономічності професійної діяльності;
- розробки та застосування програм, заходів та методик безпечної і ефективної науково організованої праці для забезпечення фахової дієздатності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ
ТА ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДІЯЛЬНОСТІ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	<p>Змістовий модуль I. Ризики та надзвичайні ситуації в соціальних та екологічних системах</p> <p>1 Сучасні соціальні та екологічні системи</p> <p>2 Фактори ризику і безпека життєдіяльності в соціальних та екологічних системах</p> <p>3 Управління ризиком в соціальних та екологічних системах</p> <p>4 Надзвичайні ситуації в соціальних та екологічних системах</p> <p>5 Система цивільного захисту населення</p> <p>6 Законодавчі та нормативні акти системи цивільного захисту населення</p> <p>7 Система заходів запобігання та реагування на надзвичайні ситуації</p> <p>8 Небезпеки зовнішнього та внутрішнього середовища організації (підприємства, установи)</p>

1	2
9	Змістовий модуль II. Охорона праці
10	Система охорони праці
11	Законодавчі та нормативні акти системи управління охороною праці
12	Організація безпечної та ефективної праці
13	Ергономіка праці
14	Змістовий модуль III. Забезпечення фахової дієздатності (професійної діяльності)
15	Програми забезпечення фахової дієздатності
16	Методики самоконтролю в професійній діяльності
17	Суб'єктивні та об'єктивні показники самоконтролю в програмах забезпечення фахової дієздатності
18	Методики психофізичного тренінгу
Разом годин: 162	

ЗМІСТ
дисципліни
**“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ
ТА ЕКОЛОГІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ДІЯЛЬНОСТІ”**

Змістовий модуль I. Ризики та надзвичайні ситуації в соціальних та екологічних системах

Тема 1. Сучасні соціальні та екологічні системи

Людське суспільство та середовище його існування. Соціум як стійка соціальна спільнота, що характеризується єдністю умов життєдіяльності населення. Умови існування людини в сучасному соціумі. Довкілля як сукупність умов проживання людини. Абіотичні умови проживання – абіотичне середовище біосфери. Біотичне середовище і біотичні умови для забезпечення життєдіяльності людини. Роль суспільства в забезпеченні потреб та інтересів людей.

Природа та соціальне буття людини. Сучасна специфіка взаємодії суспільства і природи. Соціальна система як складно організоване впорядковане ціле, що охоплює окремих індивідів і соціальні спільноти в процесі спільної діяльності. Соціоекосистема як саморегулюю-

вана система з динамічною рівновагою. Закономірності розвитку і функціонування соціальних систем.

Соціальний та екологічний аспекти науково-технічної революції. Соціально-екологічна політика держави. Проблеми оптимізації та гармонізації системи “суспільство — природа”. Моделювання та прогнозування впливу соціально-екологічних процесів на діяльність в соціумі.

Література: [1; 9; 10; 19; 20; 26; 38; 54; 64; 73]

Тема 2. Фактори ризику і безпека життєдіяльності в соціальних та екологічних системах

Людина як об’єкт техногенного середовища. Діяльність людини як джерело небезпек. Сучасне техногенне та соціальне середовище як похідна діяльності людини. Безпека та небезпека життя та діяльності в соціумі. Людина як суб’єкт системи управління безпекою життя та діяльності.

Визначення та формалізація терміна “ризик”. Загальна характеристика ризику. Природний екологічний ризик. Техногенний екологічний ризик. Чинники ризиків екологічної небезпеки. Соціальний, медичний та екологічний аспект ризику в соціумі. Моделювання і прогнозування небезпечних ситуацій.

Антропогенний вплив на природне середовище. Суперечності, що визначають екологічний ризик в XXI столітті. Глобальні екологічні проблеми. Стійкий екологічно безпечний розвиток суспільства. Екологічне законодавство. Національна безпека України.

Література [2; 21–23; 26; 65; 71; 78]

Тема 3. Управління ризиком в соціальних та екологічних системах

Імовірність виникнення негативного впливу чинників природного чи техногенного походження як фактор ризику. Небезпеки та усвідомлена можливість існування ризику. Оцінювання ризику екологічної небезпеки за літогеохімічними, гідрогеологічними та інженерно-геодинамічними складовими.

Класифікація ризиків. Компоненти, що характеризують ризик. Окремі види ризиків: індивідуальний, колективний, прийнятний, мотивований (обґрунтований) та немотивований (необґрунтований) та характеристика управління ними. Коефіцієнт індивідуального ри-

зику. Загальні розрахунки ризику. Визначення прийнятного ризику. Збитки та їх аналіз. Принцип Алара. Метод дерева відмов та його застосування. Можливості управління ризиком. Загальна схема управління ризиками.

Розвиток цивілізації та управління ризиком. Оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку і здоров'я людини. Управління ризиком як група рішень, що спрямовані на зменшення, мінімізацію та оптимізацію ризику. Проблеми і завдання ризик-орієнтованого підходу. Аналіз ризику — найважливіша складова управління безпекою.

Екологічна безпека та нормування.

Література: [20; 25; 30; 31; 38; 57; 70; 72; 78]

Тема 4. Надзвичайні ситуації в соціальних та екологічних системах

Надзвичайні ситуації, їх визначення та ознаки.

Класифікація надзвичайних ситуацій.

Чинники надзвичайних ситуацій. Порогове значення класифікаційної ознаки надзвичайної ситуації. Джерело надзвичайної ситуації. Рівні надзвичайних ситуацій. Загальні та класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій.

Надзвичайні ситуації техногенного, природного, соціально-політичного та воєнного, економічного, соціального, інформаційного, змішаного та іншого характеру. Загальні причини виникнення, вид прояву, сфера, наслідки, терміни та масштаби прояву надзвичайних ситуацій.

Література [3–6; 11; 14; 27; 59; 82]

Тема 5. Система цивільного захисту населення

Захист населення і територій у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій. Загальні положення та основні принципи захисту населення і територій. Основні напрями, мета та завдання захисту населення і територій.

Цивільна оборона: мета, завдання, особливості функціонування. Організація та контроль діяльності цивільної оборони.

Основні заходи захисту населення і територій. Оповіщення та інформування. Спостереження і контроль. Укриття у захисних спорудах. Евакуаційні заходи. Евакуація населення: мета, способи, органі-

зація, матеріально-технічне забезпечення. Обов'язки громадян при підготовці до евакуації та під час її проведення.

Індивідуальні засоби захисту. Інженерний, біологічний, медичний, радіаційний і хімічний захист. Режим функціонування систем захисту населення і територій. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів захисту населення і територій.

Дія населення в надзвичайних ситуаціях.

Література [3–6; 59; 60; 63; 66; 77; 81]

Тема 6. Законодавчі та нормативні акти системи цивільного захисту населення

Конституція України – провідник і гарант встановлення безпеки на державному рівні.

Закон України “Про національну безпеку України”.

Закон України “Про цивільну оборону України”.

Кодекси і закони України, що встановлюють право громадян на надання їм допомоги і захисту в будь-яких умовах їх перебування, праці та існування.

Система екологічного законодавства. Удосконалення правових заasad управління, контролю в галузі використання природних ресурсів, охорони довкілля, забезпечення екологічної безпеки.

Національна програма поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Концепція захисту населення, загроза та виникнення надзвичайних ситуацій.

Міжгалузеві і галузеві правила і норми та системи стандартів щодо нормативного регулювання безпеки життєдіяльності.

Література [25; 55; 56; 63; 76; 81]

Тема 7. Система заходів запобігання та реагування на надзвичайні ситуації

Цивільна оборона об'єкта: мета і завдання; організація; нормативно-правове, фінансове і матеріальне забезпечення. Підготовка об'єкта до цивільної оборони: планування, організація, навчання персоналу, контроль.

Поняття про “стійкість об'єкта” в умовах надзвичайних ситуацій. Планування системи заходів щодо запобігання виникнення надзвичайних ситуацій. Заходи щодо підвищення стійкості роботи

промислових об'єктів у надзвичайній ситуації: такі, що проводяться постійно; за сигналами оповіщення; під час раптової надзвичайної ситуації.

Ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій, її основні етапи. Рятувальні та відновлювальні роботи. Призначення і сутність рятувальних та невідкладних робіт. Загальна структура рятувальних та невідкладних робіт. Планування і проведення робіт з остаточної ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Остаточна ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій. Сили та кошти, що залучаються до ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Основи безпеки під час робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

Література [8; 11; 17; 20; 47; 59; 66; 74; 80]

Тема 8. Небезпеки зовнішнього та внутрішнього середовища організації (підприємства, установи)

Поняття середовища організації. Ресурси, умови та фактори організації. Аналіз стану макро- та мікросередовища організації.

Зовнішнє оточення організації, середовище прямого і непрямого впливу. Чинники зовнішнього середовища: політичні, соціокультурні, науково-технічні та екологічні.

Внутрішнє середовище. Внутрішні складові організації та їх взаємозв'язок. Фактори внутрішнього середовища. Класифікація неконтрольованих факторів.

Аналіз загроз та можливостей зовнішнього та внутрішнього середовища.

Ризик у діяльності підприємства, організації, установи.

Література [36; 42; 45; 61; 69]

Змістовий модуль II. Охорона праці

Тема 9. Система охорони праці

Основні етапи розвитку системи охорони праці. Охорона праці як система соціально-економічних, технічних, гігієнічних та організаційних заходів. Стан охорони праці в Україні. Основи державної політики в галузі охорони праці.

Система управління охороною праці в умовах євроінтеграційних процесів. Вимоги міжнародних стандартів до управління охороною праці. Сучасні підходи до управління охороною праці.

Державне управління охороною праці: структура, комплексний підхід, організація та функціонування на регіональному рівні.

Система управління охороною праці й ризиком на підприємстві. Служба охорони праці. Загальні функції управління охороною праці. Прогнозування і планування роботи з охорони праці. Навчання працівників з охорони праці. Інструктаж. Стажування (дублювання). Допуск працівників до роботи. Забезпечення ефективності навчання з питань охорони праці.

Травматизм та професійні захворювання. Заходи щодо їх запобігання. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві.

Оцінювання стану охорони праці, пільги і компенсації за несприятливі умови праці. Соціальні та економічні питання охорони праці.

Література [12; 16; 18; 37; 44; 68]

Тема 10. Законодавчі на нормативні акти системи управління охороною праці

Міжнародне законодавство з охорони праці. Глобальна стратегія ВООЗ “Охорона праці для всіх”.

Законодавство Євросоюзу з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄЕС від 12.06.89 “Про впровадження заходів для поліпшення безпеки та охорони здоров’я працівників під час роботи”.

Цілі політики охорони праці.

Законодавство України з охорони праці. Закон України “Про охорону праці”. Законодавство про працю. Державне соціальне страхування. Державні нормативні акти з охорони праці. Державний нагляд, відомчий, громадський та регіональний контроль за охороною праці.

Колективний і трудовий договір і охорона праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх та інвалідів.

Нормативно-правові акти з охорони праці: державні, державні міжгалузеві, державні галузеві, відомчі, державні стандарти Системи стандартів безпеки праці.

Література [12; 18; 32; 37; 44; 69]

Тема 11. Організація безпечної та ефективної праці

Праця та її фізіолого-психологічні особливості. Значення адаптації в трудовому процесі. Небезпечні психофізіологічні та шкідливі

виробничі чинники. Психологічні аспекти підвищення рівня безпеки праці.

Гігієна праці та виробнича санітарія. Фактори санітарно-гігієнічних умов праці. Повітря робочої зони. Шкідливі речовини в повітрі робочої зони, їх визначення та нормування.

Освітлення виробничих процесів. Види освітлення. Значення світла для працездатності та здоров'я людини.

Гігієнічне нормування та захист від шуму, вібрації, ультразвуку та інфразвуку. Норми радіаційної безпеки. Дія електромагнітного випромінювання на організм людини та його нормування. Випромінювання оптичного діапазону.

Норми щодо санітарно-побутових приміщень залежно від групи виробничих процесів. Охорона праці користувачів персональних комп'ютерів.

Безпека процесів праці. Загальні вимоги безпеки до технологічно обладнання та процесів. Електробезпека. Пожежна безпека. Безпека систем, що працюють під тиском. Показники пожежовибухонебезпеки речовин та матеріалів. Система попередження пожеж. Система пожежного захисту.

Впровадження, функціонування та вдосконалення системи управління охороною праці для організації ефективної та безпечної праці.

Література [13; 15; 18; 32; 37; 67; 79]

Тема 12. Ергономіка праці

Ергономічні основи безпеки праці. Ергономіка як важливий чинник покращення умов праці.

Робоче місце. Класифікація типів робочих місць за різними ознаками. Сучасна модель робочого місця. Вимоги до організації робочих місць: інформаційні, економічні, технічні, організаційні, гігієнічні, естетичні та ергономічні.

Вимоги та оцінювання ергономічності робочих місць, виробничого середовища, обладнання та інформаційного забезпечення діяльності. Ергономічні вимоги до діяльності менеджера.

Естетичні основи безпеки праці. Параметри естетичного клімату. Роль кольору у виробничому середовищі. Призначення та сфера застосування сигнальних кольорів. Знаки безпеки праці: вказівні, заборонні, попереджувальні та приписувальні. Принципи їх побудови та значення у виробничій діяльності людини.

Принципи ергономіки робочого часу. Режим праці та відпочинку як основний засіб підтримання оптимальної працездатності працівника. Режим праці та відпочинку протягом робочої зміни, тижня, року. Визначення часу на відпочинок на основі фізіологічних характеристик. Ефективність і структура відпочинку.

Основні напрями наукової організації праці в апараті управління. Робоче місце та робочий час менеджера і їх раціональна організація.

Література [7; 13; 15; 36; 42; 45; 58; 61; 69; 75]

Змістовий модуль III. Забезпечення фахової дієздатності (професійної діяльності)

Тема 13. Програми забезпечення фахової дієздатності

Кваліфікаційні вимоги до підготовки фахівця освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, напряму специфічні категорії, спеціальності 8.000007 Адміністративний менеджмент, кваліфікації 1472.4. менеджер (управитель) з адміністративного менеджменту.

Оцінювання здатності особистості до управлінської діяльності. Професійна підготовка і підвищення кваліфікації менеджера.

Поняття про самопізнання і самореалізацію менеджера. Професіограма особистості менеджера.

Самоактуалізація особистості, її соціальна активність, особистісний розвиток. Самопізнання. Самооцінка.

Планування кар'єри і ділового успіху. Поняття про ефективний менеджмент.

Література [24; 28; 29; 34; 35; 39; 41; 43; 46; 49–51; 53; 60]

Тема 14. Методики самоконтролю в професійній діяльності

Поняття про психічне та фізичне здоров'я у професійній діяльності. Психофізіологічний стан менеджера і способи його регуляції. Психофізична напруженість. Кризи і шляхи їх подолання. Працездатність менеджера та вимоги до її підтримки. Шляхи і етапи підвищення працездатності менеджера.

Поняття про імідж. Механізм створення іміджу. Групи особистісних якостей іміджу менеджера. Критерії поведінки менеджера. Роль іміджу в комунікації. Стиль одягу. Вплив іміджу менеджера на імідж фірми, організації.

Здоровий спосіб життя менеджера як складова ефективності самоконтролю в професійній діяльності.

Література [24; 28; 29; 34; 35; 41; 43; 46; 49–51; 53; 60; 67]

Тема 15. Суб'єктивні та об'єктивні показники самоконтролю в програмах забезпечення фахової дієздатності

Структура особистості. Індивід, особистість, індивідуальність.

Формування особистості в результаті активної взаємодії індивіда з об'єктивною реальністю. Діяльність і поведінка. Індивідуальний досвід: знання, уміння, навички, вчинки, поведінка.

Психофізичні пізнавальні процеси в забезпеченні фахової дієздатності: відчуття, сприймання, уява, пам'ять, увага, мислення.

Емоції і воля. Вікові та статеві психофізичні особливості особистості та вимоги щодо роботи з людьми.

Література [24; 28; 29; 34; 35; 37; 39; 41; 43; 46; 49–51; 53; 60]

Тема 16. Методики психофізичного тренінгу

Вплив емоцій та фізичного перенавантаження на ефективність управлінської діяльності. Особистісна тривожність і емоційна стійкість менеджера.

Стресостійкість: методики оцінювання. Діагностика психічного стану особистості за невербальною поведінкою і зовнішнім виглядом (візуальна психодіагностика).

Поняття про саморегуляцію, її види. Психотехніки і прийоми саморегуляції. Місце та роль релаксації в системі релаксації.

Аутогенне тренування.

Акмеологічний тренінг.

Література: [24; 28; 29; 34; 35; 39; 40; 41; 43; 46; 49–51; 53; 60]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Характеристика складових соціальної системи.
2. Характеристика складових екологічної системи.
3. Стійкий екологічно безпечний розвиток як стратегія гарантування безпеки в соціумі.
4. Характеристика безпеки життєдіяльності населення.
5. Складові безпеки життєдіяльності населення в Україні.
6. Рівні системи безпеки життєдіяльності населення.
7. Міжнародні програми безпеки життєдіяльності населення.

8. Закон України “Про національну безпеку України”.
9. Класифікація ризиків.
10. Ризик в соціальних системах.
11. Ризик в екологічних системах.
12. Законодавчо-нормативна база про ризики в суспільстві.
13. Джерела небезпек в організації.
14. Потенційні небезпеки зовнішнього і внутрішнього середовища організації.
15. Небезпеки зовнішнього середовища організації.
16. Небезпеки внутрішнього середовища організації.
17. Цивільний захист як система.
18. Законодавчо-нормативна база цивільного захисту населення.
19. Характеристика типів надзвичайних ситуацій в соціальній та екологічній системах.
20. Класифікація надзвичайних ситуацій в соціальному середовищі та їх характеристика.
21. Класифікація надзвичайних ситуацій в екологічному середовищі та їх характеристика.
22. Заходи запобігання виникненню надзвичайних ситуацій.
23. Планування превентивних заходів щодо надзвичайних ситуацій в соціальній сфері.
24. Планування превентивних заходів щодо надзвичайних ситуацій в екологічній сфері.
25. Управління ризиком.
26. Складові управління ризиком в соціальній системі.
27. Складові управління ризиком в екологічній системі.
28. Характеристика надзвичайної ситуації.
29. Система інформування та оповіщення при надзвичайних ситуаціях.
30. Заходи запобігання виникненню небезпечних ситуацій в соціальній сфері.
31. Заходи запобігання виникненню небезпечних ситуацій у природі.
32. Глобальні екологічні проблеми.
33. Локальні та регіональні екологічні проблеми в Україні.
34. Соціальний захист в Україні як система.
35. Соціальні інститути в Україні.
36. Соціальні функції держави.
37. Соціальна робота в Україні.

38. Індивідуальний захист населення як система організаційних заходів.
39. Засоби індивідуального захисту населення в соціумі.
40. Засоби індивідуального захисту населення при надзвичайних ситуаціях у природі.
41. Засоби індивідуального захисту під час виробничої діяльності.
42. Евакуація персоналу при надзвичайних ситуаціях на виробництві.
43. Охорона праці як система.
44. Організація ефективної та безпечної праці.
45. Безпека праці.
46. Гігієна праці.
47. Фізіологія праці.
48. Психологія праці.
49. Психологічні особливості роботи менеджера.
50. Кваліфікаційні вимоги до магістра зі спеціальності “Адміністративний менеджмент”
51. Безпека діяльності.
52. Характеристика робочого місця.
53. Вимоги до робочого місця менеджера.
54. Характеристика робочого часу менеджера.
55. Особливості режиму роботи менеджера.
56. Складові робочого часу.
57. Ергономіка як теоретична та практична складові ефективності праці.
58. Принципи ергономіки.
59. Ергономіка робочого місця.
60. Ергономіка робочого часу.
61. Законодавчо-нормативна база управління охороною праці.
62. Законодавчо-нормативна база охорони праці на державному рівні.
63. Законодавчо-нормативна база охорони праці на міжнародному рівні.
64. Система охорони праці.
65. Небажана подія на виробництві.
66. Нещасний випадок під час виробничої діяльності.
67. Розслідування нещасного випадку на виробництві.
68. Професійна діяльність як організаційна система.
69. Вимоги до професійної діяльності менеджера.

70. Компоненти фахової дієздатності та їх характеристика.
71. Умови забезпечення фахової дієздатності.
72. Програми забезпечення професійної діяльності.
73. Контроль за власним станом здоров'я при фаховій дієздатності.
74. Роль психофізичного тренінгу для забезпечення фахової дієздатності.
75. Типи психофізичного тренінгу.
76. Самоконтроль у професійній діяльності.
77. Характеристика суб'єктивних показників фахової дієздатності.
78. Характеристика об'єктивних показників фахової дієздатності.
79. Шляхи забезпечення фахової дієздатності.
80. Засоби забезпечення фахової дієздатності.
81. Заходи забезпечення фахової дієздатності.
82. Особливості професійної діяльності при потенційній небезпеці в соціумі.
83. Особливості професійної діяльності при потенційній небезпеці в природі.
84. Соціально-психологічні фактори забезпечення фахової дієздатності.
85. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках в соціумі.
86. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках в природі.
87. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках у трудовому колективі.
88. Індивідуально-психологічні особливості професійної діяльності при потенційних небезпеках виникнення конфліктів у колективі.
89. Гендерні особливості фахової дієздатності.
90. Кар'єра та кар'єризм особистості при фаховій дієздатності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Амджадін Л.* Соціальна складова сучасної екологічної політики: екологічно відповідальний бізнес // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. — 2004. — № 1. — С.63–72.
2. *Андрейцев В. І.* Право екологічної безпеки: Навч. та науково-практич. посіб. — К.: Знання-Прес, 2002. — 332 с.

3. *Безопасность* жизнедеятельности/Авт.-сост. И. Н. Кузнецов — М.; Мн.: Изд-во деловой и учебной литературы: Амалфея, 2002. — 464 с.
4. *Безпека* життєдіяльності: Навч. посіб./За ред. Я. Бедрія. — Львів: Афіша, 2000. — 275 с.
5. *Безпека* життєдіяльності: Навч. посіб./Ред. В. Г. Цапко— 4-те вид., перероб. і доп. — К.: Знання, 2006. — 397 с.
6. *Безпека* життєдіяльності: Навч. посіб./ Ю. С. Скобло, Т. Б. Соколовська, Д. І. Мазоренко та ін. — К.: Кондор, 2003. — 424 с.
7. *Безпека* праці: ергономічні та естетичні основи: Навч. посіб./ С. О. Апостолук, В. С. Джигирей, А. С. Апостолук та ін. — К.: Знання, 2006. — 215 с.
8. *Бегун В. В.* Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки): Навч. посіб./ В. В. Бегун, І. М. Науменко. — К., 2004.— 328 с.
9. *Білявський Г. О.* Основи екології: теорія та практика: Навч. посіб./ Г. О. Білявський, Л. І. Бутченко. — К.: Лібра, 2006. — 368 с.
10. *Васюта О. А.* Проблеми екологічної стратегії України в контексті глобального розвитку: Монографія. — Тернопіль: Гал-Друк, 2001. — 600 с.
11. *Гайченко В. А.* Основи безпеки життєдіяльності людини: Навч. посіб./ В. А. Гайченко, Г. М. Коваль, Є. П. Буравльов. — 3-тє вид., переробл. і допов. — К.: МАУП, 2006. — 440 с.
12. *Гандзюк М. П.* Основи охорони праці: Підручник/ М. П. Гандзюк, Є. П. Желібо, М. О. Халімовський. — 3-тє вид.— К.: Каравела, 2006. — 392 с.
13. *Геврик Є. О.* Техніка безпеки: Навч. посіб./ О. Є. Геврик, Г. В. Со-мар, Н. П. Пешко. — К.: Зовн. торг.; Ельга, 2006. — 316 с.
14. *Геврик Є.* Безпека життєдіяльності.— К.: Ельга-Н, КНТ, 2007.— 384 с.
15. *Геврик Є. О.* Гігієна праці на виробництві: Навч. посіб./ Є. О. Геврик, Н. П. Пешко. — К.: Ельга; Ніка-центр, 2004. — 280 с.
16. *Гогіташвілі Г. Г.* Системи управління охороною праці: Навч. посіб. — Львів: Афіша, 2002. — 320 с.
17. *Горячев С. Ф.* Безопасность жизнедеятельности и медицина катастроф. — Ростов н/Д: Феникс, 2006. — 576 с.
18. *Грищук М. В.* Основи охорони праці: Підручник. — К.: Кондор, 2007. — 240 с.

19. *Дробноход М.* Екологічний імператив та його виміри / М. Дробноход, Ф. Вольвач // Освіта і управління. — 2004. — Т. 7. — № 2. — С.47–59.
20. *Екологічне право України.* Академічний курс: Підручник / За ред. Ю. С. Шемшученко — К.: Юрид. думка, 2005. — 848 с.
21. *Екологічне право України:* Підручник / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, В. К. Попов; За ред. Гетьман А. П. — Х.: Право, 2006. — 382 с.
22. *Екологічне управління:* Підручник / В. Я. Шевчук, Ю. М. Сагалкін, Г. О. Білявський та ін. — К.: Либідь, 2004. — 432 с.
23. *Екологічний менеджмент:* Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюка — К.: Знання, 2006. — 366 с.
24. *Жариков Е. С.* Психологія управління: Книга для керівника і менеджера по персоналу. — М.: МЦФЭР, 2002. — 512 с.
25. *Желібо Є. П.* Безпека життєдіяльності: Підручник / Є. П. Желібо, В. В. Зацарний. — К.: Каравела, 2006. — 288 с.
26. *Законодавство України про екологію /* О. А. Роїна — 3-тє вид., переробл. і допов. — К.: КНТ, 2007. — 472 с.
27. *Запольський А. К.* Основи екології: Підручн. / А. К. Запольський, А. І. Салюк; За ред. Ситник К. М. — К.: Вища шк., 2003. — 358 с.
28. *Кабаченко Т. С.* Психологія управління: Учеб. пособие. — М.: Педагогическое общество России, 2000. — 384 с.
29. *Кишкель Е. Н.* Управленческая психология: Учебник. — М.: Высш. шк., 2002. — 270 с.
30. *Кілічава Т. М.* Екологічне право: Навч. посіб. — К.: Ун-т Україна, 2005. — 302 с.
31. *Кобецька Н. Р.* Екологічне право України: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 352 с.
32. *Коваль В. І.* Управління охороною праці в промисловості: Навч. посіб. / В. І. Коваль, В. А. Скороходов. — К.: Професіонал, 2005. — 448 с.
33. *Комарницький В. М.* Екологічне право: Навч. посіб. / В. М. Комарницький, В. І. Шевченко, С. В. Єлькін. — 3-тє вид. — К.: ЦНЛ, 2006. — 224 с.
34. *Корольчук М. С.,* Психофізіологія діяльності: Підручник. — К.: Ельга; Ніка-Центр, 2004. — 400 с.
35. *Крушельницька Я. В.* Фізіологія і психологія праці: Підручник. — К.: КНЕУ, 2003. — 367 с.
36. *Кузьмін О. Є., Мельник О. Г.* Основи менеджменту: Підручник. — К.: Академкнига, 2007 — 464 с.

37. *Латін В. М.* Основи охорони праці: Навч. посіб.– Львів: ЛБІ НБУ, 2004. – 142 с.
38. *Малофеев В. И.* Социальная экология: Учеб. пособие. – М.: Дашков и Ко, 2003. – 260 с.
39. *Мальшев К. Б.* Психология управления: Науч.-метод. пособие для вузов. – М.: ПЕР СЭ, 2000. – 144 с.
40. *Мамешина О. С.* Об эффективности эколого-психологического тренинга // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 9. – С.75–80.
41. *Машков В. Н.* Психология управления: Учеб. пособие.– М.: Изд-во Михайлова В. А., 2000. – 208 с.
42. *Менеджмент організацій: Підручник / За заг. ред. Л. І. Федулової.* К.: Либідь 2003. – 448.
43. *Морозов А. В.* Деловая психология: Курс лекций. – СПб.: Союз, 2000. – 576 с.
44. *Москальова В. М.* Основи охорони праці: Підручник. – К.: Професіонал, 2005. – 672 с.
45. *Немцов В. Д., Довгаль Л. Є., Сініок Г. Ф.* Менеджмент організацій. Навч. посіб. – К.: ТОВ “УВПК “Екс Об”, 2001 – 392 с.
46. *Орбан-Лембрик Л. Е.* Психологія управління: Посібник.– К.: Академвидав, 2003.– 568 с.
47. *Постник М. И.* Защита населения и хозяйственных объектов в чрезвычайных ситуациях: Учебник. – Мн.: Вышэйш. шк., 2003. – 398 с.
48. *Прохоров Б. Б.* Социальная экология: Учебник. – М.: Академия, 2005. – 416 с.
49. *Психологія: Підручник / Ред. Ю. Л. Трофімова.* – 4-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2003. – 560 с.
50. *Розанова В. А.* Психология управления: Учеб. пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Бизнес-школа “Интел-Синтез”, 2000. – 384 с.
51. *Савельева В. С.* Психологія управління: Навч. посіб. – К.: Професіонал, 2005. – 320 с.
52. *Соснин А. С.* Менеджмент безопасности предпринимательства: Учеб. пособ. / А. С. Соснин, П. Я. Прыгунов. – К.: Европ. ун-т, 2004. – 357 с.
53. *Станкин М. И.* Психология управления: Практич. пособ. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Бизнес-школа “Интел-синтез”, 2000. – 344 с.
54. *Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна: Навч. посіб. / За ред. М. І. Дробнохода.* – К.: МАУП, 2002. – 104 с.

55. *Супрович М. П.* Безпека життєдіяльності: Практикум / М. П. Супрович, В. Д. Сенюк, В. К. Замойська. — К.: Кондор, 2007. — 164 с.
56. *Сухарев С. М.* Основи екології та охорони довкілля: Навч. посіб./ С. М. Сухарев, С. Ю. Чундак, О. Ю. Сухарева. — К.: ЦНЛ, 2006. — 394 с.
57. *Тимофеева С. С.* Экологический менеджмент. — Ростов н/Д: Феникс, 2004. — 352 с.
58. *Тимош І. М.* Основи фізіології та психології праці: Посібник. — Тернопіль: Економічна думка, 1999. — 168 с.
59. *Халмурадов Б. Д.* Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч. посіб. — К.: ЦНЛ, 2006. — 138 с.
60. *Цимбалюк І.* Психологія управління: Навч. посіб. — К.: Професіонал, 2008. — 624 с.
61. *Шведа А. В.* Менеджмент: Підручник. — К.: Знання, 2004. — 687 с.
62. *Ярошевська В. М.* Безпека життєдіяльності: Підручник. — 2-ге вид. — К.: Професіонал, 2006. — 560 с.
63. *Ястребов Г. С.* Безопасность жизнедеятельности и медицина катастроф. — Ростов н/Д: Феникс, 2002. — 416 с.

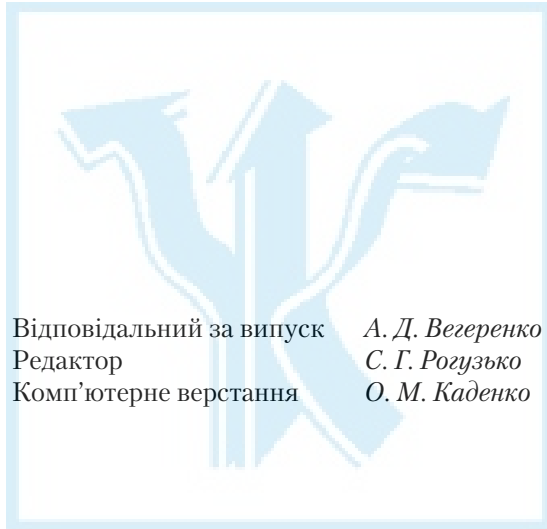
Додаткова

64. *Бакало Н. В.* Фактор екології і його вплив на соціально-економічний розвиток людства // Екологічний менеджмент. — К.: МАУП, 2006. — С.63–66.
65. *Баланда А.* Безпека як соціальний феномен: дискурс людського розвитку // Україна: аспекти праці. — 2007. — № 1. — С.25–28.
66. *Барбашова Н.* Право на безпечне середовище: проблеми промислово розвинутого регіону // Право України. — 2006. — № 1. — С. 124–128.
67. *Березуцький В.* Вплив людського фактора на виробничий ризик/ В. Березуцький, В. Пархоменко // Стандартизація, сертифікація, якість. — 2005. — № 2. — С.61–65.
68. *Бондаренко В. М.* Науково-теоретичні основи міжгалузевої оцінки, управління і забезпечення безпеки праці (Охорона праці та безпека життєдіяльності) // Проблеми освіти. — К., 2001. — Вип. 26. — С. 231–225
69. *Бохан А. В.* Визначальні принципи екологізації підприємства в сучасних умовах трансформації суспільства // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 9. — С. 153–160.

70. *Буркинський Б.* Екологічно чисте виробництво // Вісник Національної академії наук України. — 2006. — № 5. — С.11–17.
71. *Ілляшенко С. М.* Управління екологічними ризиками інновацій: Монографія/ С. М. Ілляшенко, В. В. Божкова; За ред. С. М. Ілляшенко. — Суми: ВТД Університетська книга, 2004. — 214 с.
72. *Ісаєнко В. М.* Екологічна безпека — основний чинник еколого-збалансованого розвитку України у XXI столітті / М. В. Ісаєнко, О. Г. Білявський /Екологічний вісник. — 2007. — № 7–8. — С. 14–17
73. *Карвець М. О.* Методичні засади екологічної політики // Екологічний менеджмент. — К.: МАУП, 2006. — С. 121–123.
74. *Качинський А. Б.* Екологічна політика й екологічна безпека України // Екологічний вісник. — 2006. — № 1–2. — С. 24–26.
75. *Концепція* зеленого офісу: Рек. для орг. щодо екологічного дружнього ставлення до навколишнього середовища. — К.: Пульсари, 2007. — 64 с.
76. *Левчук О. В.* Екологічна безпека як складова національної безпеки України/ О. В. Левчук, О. З. Порохнавець // Екологічний менеджмент. — К.: МАУП, 2006. — С.213–217.
77. *Минин Г.* Гражданская оборона: новое — это хорошо забытое старое // Бизнес и безопасность. — 2007. — № 5. — С. 141.
78. *Перга Т.* Екологічні ризики. Конкурентоспроможним державам глобалізація не страшна // Віче. — 2004. — № 7. — С. 43–45.
79. *Рябікова Г. В.* Охорона природи і екологізація виробництва як передумова сталого розвитку // Екологічний вісник. — 2005. — № 1–2. — С. 20–21.
80. *Соловійов В. П.* Наукове забезпечення процесів ліквідації наслідків екологічно небезпечної діяльності // Екологічний вісник. — 2004. — № 1–2. — С. 29–30.
81. *Шкуро В. В.* Еколого-гігенічні проблеми сучасного урбанізованого міського середовища // Екологічний вісник. — 2005. — № 7–8. — С. 8–10.
82. *Юрчук М. І.* Новітні технології та екологічна безпека населення // Розвиток науки і освіти в навчальних закладах України на сучасному етапі: За матеріалами наук.-практ. конф., Житомир, 21–22 січня. 1999 р. — Житормир, 1999. — Дод.1. — С. 96–98.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності”.....	5
Зміст дисципліни “Управління соціальною та екологічною безпекою діяльності”.....	6
Питання для самоконтролю.....	14
Список літератури.....	17

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп'ютерне верстання *О. М. Каденко*

Зам. № ВКЦ-3546

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП